

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 36.

— Sibiu, Sambata 7/19 Maiu. —

1883.

La adress'a professoriloru dela cele cinci gimnasii romanesci.

Decandu s'a infintiatu dualismulu si s'a inauguratu o alta sistema gubernamentală, starea invetiamentului la noi in Ungari'a a trecut prin mai multe faze; gubernulu tiei mai inainte de tôte s'a nisuitu a regulă invetiamentulu scôleloru popularie prin lege positiva, facendu-lu pe hartia obligatoriu pentru toti in genere, apoi a adusu legea pentru invetiarea limbei magiare in acele scôle, éra dupa-ce a crediutu că cu atăta cestiunea invetiamentului inferioru ar fi deslegata, gubernulu s'au apucatu si de regularea instructiunei secundarie.

Inca pe la anulu 1879 a datu unu planu nou de invetiamentu, despre care se dice că a resultatu din deliberatiunile unoru pedagogi de professiune. Dupa acelu planu in a. 1880 o instructiune ministeriale lunga, titulata Instructiuni la invetiamentulu gimnasială, in testulu originale: „Utasítások a gymnaziumi tanítás tervihez“. In momentele de față ministeriulu tinde a asecurá resultatulu invetiamentului secundariu prin o lege positiva, care nici decătu nu este in favorulu nostru si contra careia confessiunile lupta din resputeri atătu in parlamentu cătu si afara de acela*), dar cu tôte aceste se pôte prevedé că legea se va votá (s'a si votatu in ambele case si i se astépta sanctionarea).

Planulu nou ministeriale s'a pus in lucrare in anulu 1881 asia, că acela se se esecutedie gradatu in decursu de 3 ani, care se fia unu intervalu de transitiune; inse acelu intervalu va espirá cu finea acestui anu scolasticu.

Acestu planu de invetiamentu prevede stramutari mari față de starea invetiamentului de până aci. De si din multe parti s'au redicatu si mereu se totu redica si imputari contra noului planu din partea professoriloru gimnasiali in foile pedagogice magiare, că acela agravandu prea tare starea eleviloru, nu ar fi corespundietoriu, totusi nu e prospectu de schimbarea lui in altulu, fiindu ministeriulu prea decisu a'lu esecutá, si mai vertosu dupa votarea legi pentru scôlele medie a'lu estinde si asupra gimnasiiloru nôtre romanesci. Acum intrebu pe fratii colegi dela gimnasiile nôtre, ce avemu se facemu cu noulu planu? Cum vomu combiná schimbarile prevediute cu referintiele si indigientiele nôtre locale?

Din mai multe schimbari semnalate aducemu aci unele că de exemplu pentru orientare. Istori'a universale are a se incepe cu clasa IV gimnasiale „evulu vechiu, popórale vechi ale Asiei, Africe, Greciei si Romanii până la Octavianu Augustu“; clasa V „dela Octavianu, si evulu mediu până la descoperiri inclusive“; clasa VI „istori'a evului nou până la congressulu de Vien'a 1815“; clasa

*) Fia permis a intreba la loculu acesta, care confessiuni religioase au luptatu estimpu, in parlamentu si afara din acele contra acelu proiectu de lege? Nu cumva cele doue confessiuni religioase de care se tinu romanii? Cum? unde? cu ce mijlúce? Noi acestia cari stămu pe din afara, scimu numai de luptele parlamentare din anii 1879 si de protestele din a. 1882, éra din anulu curentru 1883 nu cunóscemu nici-o urma de lupta din partea confessiuniloru romanesci nici in parlamentu nici afara din acela; amu auditu numai de unu memorialu lungu si compusu cu multa petrunde inaintatu dela Blasiu in érn'a trecuta pre candu escel. sa mitropolitu Joana Vancea petrecea la Budapest'a intru asteptarea desbateriloru parlamentare; éra cele 43 amendamente ale escel. sale d. mitropolitu Mironu Romanulu dóra nu le veti numi lupta. Incolo ce au mai facutu confessiunile? Unde erau consistóriele, unde fundatorii si episcopii gimnasiiloru confessionali intru tóta puterea cuventului? Demonstratiunile in contra proiectului de lege gimnasiale au fostu realitate, nu de corporatiuni religioase si scolastice, ci numai de către ómeni particulari mireni si câteva preoti fruntasi, cari nu tremura că frundi'a de popu la mic'a adiare de bóre usióra. Red.

VII „istori'a mai noua până in dilele nôtre din preuna cu geografi'a politica a staturiloru europene si americane“; éra in clasa VIII „istori'a Ungariei“.

Pentru fiasce-care clase sunt prescise câte trei ore.

Stramutarea cea mare in planulu de până aci ori si cine o pôte vedé apriatu. Acum se nasce intrebarea, că cum vomu adaptá studiile nôtre romanesci la noulu planu? Ce vomu face in lips'a manualeloru romanesci de scóla? Câte au esitu până acuma de ceva tréba, tôte sunt interdise prin ministeriu, si in literatur'a nótă scolastica se vede o stagnatiune grósa. Cine ar puté si lucrá si scrie opuri scolastice, numai pentru-că acele se fia cassate prin censura si aruncate intre maculatura, până candu literatur'a scolastica magiara infloresce si manualele resaru că ciupercile dupa plóia, facendu-se din ea o specula in favorulu editoriloru, până atunci noi stămu pe locu.

Ce vomu face cu istori'a in clasa VIII, pentru care nu avemu altu manualu romanescu de cătu compendiulu lui d. Russu, si acela se referesce mai multu la Transilvani'a si asia nu corespunde noului planu, dar si altmentre este indisu. Ce cu istori'a mai noua din clasa VII? de ore-ce puținele fói ce tractédia acésta materia că per summos apices in compendiulu lui Mesiotă (tom. 3), éra si este mai multu unu conspectu numai, decătu unu adevératu manualu. Ce va fi cu geografi'a din acésta clasa? Cum vom adaptá acum celelalte parti istorice, că se fia in conformitate cu planulu? Cu atătu mai virtosu, că pe momentele culturali in noulu planu se pune mai mare pondu decătu pe seri'a evenimentelor istorice, pentru care asemenea ne lipsescu manualele bune.

Asemenea si in studiulu geografiei se face mare schimbare dupa planulu celu nou, parte pentru-că cerculu geografiei se mai estende cu una clasa (IV), unde până acuma nu fusese; parte că acelu studiu de aci incolo devine a se propune la olalta cu istori'a naturale, care in gimnasiulu inferioru incéta de a fi studiu independentu si intra in servitiulu geografiei.

Ce vomu face acum cu geografi'a din acele clase (I—IV), cum o vomu intocmi, că aceea se convina cu noulu planu de invetiamentu? Precum in tóta literatur'a scolastica stămu reu, asia si pe terenulu literaturiei geografice si istorice stămu fórté indareptu, nu avemu decătu singur'a geografi'a alui T. Ciontea de ceva tréba; dar acésta este prea vasta pentru copii si lipsindu-i cu totulu partea naturală, nu convine noului planu; pôte inse se faca servitiu bunu profesorului de specialitate că fonte ajutatoriu, dar in man'a baiatiloru trebue se damu carte mai limitata, prevediuta cu impartiri precise, de ore-ce elevulu se léga strinsu de manualulu seu, si numai la atăta i se estinde atentiunea, la cătu se cuprinde in acela.

Mai sunt si o multime de stramutari referitórie la celelalte studie, despre ce se va convinge ori-care colegu binevoitoriu, care va privi numai fugitivu in planulu nou ministeriale.

Acum considerandu tôte aceste schimbari, cari in anulu venitoriu scolasticu voru fi a se esecutá conformu planului nou; considerandu mai departe noua lege pentru scôlele medie trecuta si prin cas'a de susu, ba trecuta a dou'a óra si prin cas'a de diosu;

Considerandu, că professorii dela gimnasie unguresci din tiéra isi-au reuniunea lor professorale regnicolara (adea intinsa preste tóta tiér'a), si in totu anulu se aduna odata in adunari generale pentru a desbate lucruri scolastice;

Considerandu in urma, că consistoriulu luteranu din Sibiu a convocat pe toti professorii dela gimnasie sasesci din Transilvani'a pentru a luá mesurile cuvenite față de nou'a lege gimnasiale.

Intrebu pe onorati colegi dela cele cinci re-

spective siese institute (gimnasii si 1 reală) romanesci, că ore nu ar fi déjà ór'a suprema pentru a ne aduná si noi cu inceputulu terieloru celoru mari intr'una conferintia generală la unu locu acomodat, pentru a ne consultá despre mesurile care ar fi că se se ia față de noulu planu si de noua lege gimnasiale, că se intimpinamu cu demnitate si consciintia tôte periclele, ce ar poté se ne amenintie institutele. Óre nu ar fi aci timpulu se ne constituimu in o societate formale, pentru de a puté fi pururea in curentru ideiloru noue de invetiamentu.

Domniloru, timpulu organizarei scôleloru nôtre in intielesulu legi celei noue este precisatu numai la doi ani, dupa care — déca institutele nôtre nu voru corespunde legi — au se fia admoniate, apoi inchise; asia dara nu mai e timpu de pierdutu.

Dreptu aceea fratiloru colegi, apelediu la simtiementulu dvóstre in interessulu causei celei sante a culturai romanesci, se delaturamu dela noi ori-ce simtiemente de particularitate, ori-ce vederi de interessu privatu.

Se ne adunamu in conferintia; se ia initiativ'a ori si cine, inaintea scopului celu santu trebue se ne plecamu cu totii. Se sciti, că ori-ce intardiare aduce cu sine numai desastru si perire. „Dixi et salvavi animam meam“.

Beiusiu, 11 Maiu st. n. 1883;

Vasiliu Lesianu,
prof. gimn. p. ordinariu.

Not'a Redactiunei. Conferintia celoru mai de frunte professori si alti barbatu de scôle dela gimnasie si scôlele reali sasesci de câte 4 si 8 clase din Sibiu, Brasiovu, Seghisió'a, Bistriti'a, Mediesiu, Sas-Sebesiei etc. s'au si adunatu, unde se consulta si lucra cu perseverantia si prudentia propria poporului sasescu, spre a'si acomodá intréga sistema de invetiamentu dupa legea noua si asia a departa pericolulu desfiintari acoloru institute frumóse.

In acelasu timpu, adeca in 16 Maiu se aduná si sinodulu unguriloru de legea calvinésca din Transilvani'a la Clusiu, unde pe lângă ce au se puna in activitate mai multe canóne noue votate in congressulu generale alu celoru 5 diecese, tinutu la Dobritinu, s'au luat mesuri precise, că totu in acelu sinodu se ingrijésca si de aplicarea legi gimnasiale la institutele lor, éra acésta se se intemple asia că, dupa cum asigura „Kolozsvári Közlöny“ din Clusiu, „magiarii ardeleni se fia aparati pe viitoriu si prin gimnasie lor de valachisare in care aceiasi magiari au cadiutu numai prin indolenti'a lor“. Audit, valachisarea magiariloru cá productu alu indolentiei acestora, candu se pôte dice si afirma cu dreptu de o miie de ori mai mare: Magiarisarea romaniloru cá productu alu indolentiei, alu maimutiari si alu servilismului romanescu.

Dn. professoru Lesianu prevede, că professorii dela gimnasie, au se o duca fórté greu cu studiulu istoriei. Da, o voru duce cu atătu mai greu, cu cătu a fostu si inca totu mai este la noi despretiuita istori'a si anume istori'a patriei si a natiunei, istori'a culturai si a literaturiei considerate numai că fabule (povesti) de siedietori. Ddieu se apere pe generatiunile viitorie, că ele acésta indolentia se nu o plátésca cu viéti'a.

Panslavismulu propagatu prin magiari. *)

IV.

„Münchener Allgemeine Zeitung“, diariu vechiu si de mare auctoritate, publicandu tocma acum o serie noua de articlii asupra cestiunei sau mai exactu, asupra cestiuniloru orientali, in art. III,

*) A se vedé Nrii 32, 33, 34.

vorbindu si despre poporul rutenu din monarchia austro-unguresca, afirma cu totu dreptulu, ca acelu popor nefericitu este impinsu ca de spate in panslavismu si in brajiale Rusiei prin tractarea brutala la care este supusu.

„Allg. Ztg.“ ar fi potutu prea bine generalisa acea afirmatiune a sa preste tote poporale nemagiare anume din tierile numite ale coronei s-tului Stefanu dicendu de ex., ca precum poporale slave sunt impinse de spate in panslavismu, asia sunt cele germane gonite in pangermanismu, era romanii dati preste fruntarie in asia numitul dacoromanismu, sau multu mai cu temei, in panlatinismu.

Luati rogu-ve exemplu din mii de casuri ce se intempla in tota lumea in vietii a privata a omenilor, a familiilor. Unu barbatu care si propune la totu pasulu pe nevasta-sa, care nu o suferi se se uite nici pe ferestra, se nu mergea nici chiaru la biserica decatu numai sub ochii lui, era apoi din cum se destapta din somnu si pana in nopte tota dio'a ii rode urechile si o injura ca nu'lu iubese, si chiaru candu se intempla se nasca, barbatulu desiuchiutu cauta martori cari se'lu asigure ca prunculu nascutu semen cu elu, era nu cu altulu. Sciti ce se intempla? O femeia torturata asia, daca e mai simtitoria, ia pe anima tote insultele si — more; era daca ea este unu spiritu mai tare, isi dice in sine: Stai drace, incai se sciu pentru cine si pentru-ce me prepui. In tocma o patu si barbatii cu cate o Xantippa, care de cate-ori ese barbatu-seu din casa, ilu ia de scurtu ca se'i spuna unde merge, era candu vine acasa, ilu ia la examenu ca unde a fostu, si candu se se puna la mancare: sciu ca nu'ti placu bucatele mele, ai aflatu mai bune pe airea (pe la Bucuresti, dupa C. Tisza)? Ce vi se pare, ce urmedia din o tractare ca aceea? Cei mai pugini barbati din lume semen cu Socrates; cei mai multi sau iau campii de inaintea Xantippelor, sau ca ceru divortiu, sau — facu si ei ca femeile prepuse si mortificate. Cam asia li se intempla si la patronii (stapenii), cari vedu in toti sierbitorii si sierbitorele totu numai hoti si hotie din nascere, indata din dio'a antaia, si pe acestu prepusu le tragu din mancare si din simbria, oresi-cum a conto, ca adeca in casu de a'lu furat sierbitorii, ei se se scia desdaunati. Urmarea este, ca pe unii ca acestia tota lumea i uresce din sufletu si cine numai pote, se feresce a intra in relatii mai de aproape decatu ar fi: Buna dio'a si Multiamu dtale, sau nici atata.

Curatu asia se porta de dieci de ani o parte mare de unguri si mai virtosu renegatii lor cu poporale nemagiare, era anume dela dualismu incoco isi facu de capu. Preste patru sute de diarie politice si nepolitice sufla neincetatu in spudia, amarescu sufletele poporaloru nemagiare pana la sange; desfiintiedia gimnasie slave fara a justifica cu nici-unu temei autenticu in faci'a lumei acea procedere; cultur'a limbiloru o inferedia de atentatu la integritatea patriei, vorbirea in limb'a materna de crima, de tradare, colo de panslavismu, aici de dacoromanismu. De mai multi ani striga neincetatu, ca guvernulu Rusiei cumpara in Ungari'a suflete cu sute de mii de ruble; anume p'intre ruteni si slavaci se prefacu ca cauta ruble si era ruble; dara celu puginu noue cari citimu destule foi magiare, in 53 de ani de candu le citimu, nu ni s'a intemplat nici-odata ca se fimu cititu, ca in cutare locu, la cutare persone sau societati ar fi aflatu si descoperitu politia sau tribunalulu cutare monete muscalesci, despre care se fia documentatu prin acte si corespondentie prinse, confiscate, ca acei bani s'au impartitu cu scopu de a cumpera suflete de tradatori in Ungari'a pe partea Rusiei. Asupra agentiloru panslavisti (si dacoromanisti) s'au pornitu de cativa ani o venatore formalu in totu coprinsulu Ungariei si alu Transilvaniei. S'au si arestatu ici colo cate unu individu sub pretestu de spioni muscalesci sau romanesci; cu cei mai multi inse au patitu rusine, pentru-ca acelea persone pe langa ce si aveau chartelle in tota regul'a, cei mai multi nu erau nici slavi si nici romani, ci eca asia, cate unu francesu sau francesu, cate unu elvetianu ori germanu dela vreo cale ferata, buna-ora ca si maideunadile. Spioni neao si muscalesci, probe invederate, autentice despre impartiri de ruble si imperiali nu s'au datu nici-odata in publicu, in audiulu si in vederea lumei impartiale si nepreocupate.

S'au calcatu si se mai calca biserici, scole si case parochiali, precum s'a intemplat si estimpu in comun'a Dobra, era domineca in 25 Martiu st. n. pe la 6 ore dem. in comun'a Chihieru (din colo de orasiulu Reginu), unde s'a calcatu cas'a preotulu gr.-cat. Avramu Vladu prin gendarmi, i s'au confiscatu totu archivulu parochialu si scripture

private. Preste totu venatore dupa comploturi, corespondentie revolutionarie si — arme; nicairi inse nici-unu resultatu doritu, ca-ci de ar fi, l'aru trmbitiu pana la marginile pamentulu, spre a justifica in ochii Europei mesurile despotice luate in contra poporaloru nemagiare.

In Ungari'a propria aparut dela unu timpu in ceco foi periodice speciale, a caroru programa principala este: omorirea limbiloru si nationalitatiloru nemagiare in totu coprinsulu tierii si in Transilvania; in acelea este declaratu resboiu in tota form'a poporaloru slave si poporului romanescu.* Ne-ar tine alti vreo douedeci de articlii, daca amu sta se facemu numai estrase din acelea diarie magiare turbulente si chiaru rebelle, pentru-ca se punemu in vederea lectoriloru nostrii modulu ne-bunescu, cu care fanaticii lucra pe man'a panslavismului si provoca pe Russia la interventiu si resbunare. Nu este calumnia si minciuna infernala, care se nu fia chiamata in ajutoriu spre a nimici pe slavi, romani si sasi. Ura, urgia, resboiu civile si tote puterile iadului, sunt chiamate in ajutoriu. Se citesca cineva, daca nu mai multu, incai procesulu de presa alu bietulu Joanu Trokan, protopopu evang. luteranu, slavacu de origine din comit. Nyitra in Ungari'a, condamnatu in prim'a instantia la inchisore de 1 luna, in a dou'a de 3, era la curtea suprema cassandu-se cele doua sententie, fu condamnatu numai la 100 fl. amenda in bani. Cei cari au cititu intregulu decursu alu acelu procesu fatale publicatu in cateva diarie ne asigura, ca ti se face perulu maciua la revelatiunile esite din acela. Noi amu cititu numai o scrisore cerculara a numitului protopopu, adressata catre docentii din protopopiatulu seu; ne fu inse de ajunsu si cu atata. Candu au trasu in judecata pe Trokan, ii tinura acelu cerculariu intre primele acuse sub nasu. Elu se apara asia, in catu adversarii n'au potutu nega si infrange nimicu din cate a scrisu elu. Asia este, respundera ei; noi inse asia voimu si tu esti unu agitatoriu, turburatoriu si rebelu, daca te plangi asupra unoru mesuri atatu de salutare si absolutu necesarie pentru nationalitatea magiara si pentru statulu ei.

Repetimu ca amu mai avea forte multu de disu in aceta materia. Scimu bine, ca immensa maioritate la a caroru adresa ar fi se ajunga reflectiunile nostre patriotice, isi astupa urechile si nu voru se audia nimicu. Au nu o patiramu in cateva casuri cu memorialulu tradusu forte bine in limb'a magiara si impartitu gratis cu adeveratu scopu de intelegere si impacuire. Sciti ce ni s'a respundera: „Nu voimu se citimu, nici se audimu nimicu dela voi“, si l'au respinsu. Romanii le-ar fi potutu respundera totu asia de scurtu: „Fia-ve de capu!“ Dara nu, romanii sunt crestini, ei nu blastema, inse voru persevera.

Transilvania.

— Sibiu, 6/18 Maiu. Sinodulu bisericescu archidiececanu orthodoxu compus din cleru si mirenii, dupa 13 zile de activitate intinsa si forte zelosa a tuturor membriloru sei s'a inchis. 13 zile este cam multu; toti inse cati au asistatu la desbaterile si lucrarile acelu sinodu ne asigura, ca acesta fu unulu din cele mai fecunde in rezultate bune. Cu tota polilogia a unoru membrii, s'au terminatu si regulatu multe afaceri si cestiuni pendente, era intre altele s'au pus in evidenta din nou diversele fonduri archidiececane, facute in cursu de 35 si respective de 50 ani totu numai dela poporu si cleru; s'au luat mesuri pentru largirea seminarului, in carele nu mai incapu elevii, s'au accentuat cu totuadinsulu edificarea bisericeii catedrale, care pote se coste 3—4 sute de mii, precum si a unei resedentie mitropolitane noue, la unu locu largu, in apropierea catedralei. Cestiunea fatala a gimnasiiloru s'a luat indata in primele zile in discussiune ferbinte, mai antaiu intr'o conferentia secreta, in care n'au lipsitu nici espressioni amare, apoi in o sedintia publica s'a formulatu unu concludu adoptatu in unanimitate si trecut la

*) Diarie de acestea speciale sunt intre altele:

„Magyarország havi folyó irat a magyarországi érdekekben. Szerkeszti és kiadja Ardeyvi Dezső. Budapest. Sándorutca. II év folyam. Esete in fasciclii form. 4°; costa numai 4 fl. v. a pe anu.

„Felvidéki nemzetör“. Form. 4°. Apare in Galgocz. Costa totu numai 4 fl. Activitatea i se intinde preste vreo 10 comitate locuite de slavaci, cum si preste cele amestecate.

Ambele sunt unu adeveratu biciu pentru poporale slave, era „M.-ország“ si pentru romani, dara si arme bune in manile muscaliloru contra politiceii magiare.

acte, ca se'i remana urm'a pentru totdeauna in istoria bisericesca cu atatu mai virtosu, ca-ci acelu concludu consideratu din punctulu de vedere, pe care trebuie se'lu tina in ochi ori-ce romanu iubitoriu de patria sa ca si de religiunea sa, este forte semnificativu; si cum se nu fia, candu omenii ajungu ca se nu mai creda in nici-unu ajutoriu si nici-o aparare de nicairi pe acestu pamentu, ci sunt marginiti si restrinsi numai la propriile lor puteri. Dara cine scie ce este scrisu in cartea vietii; pote fi ca de o mie de ori este mai bine asia, ca romanii se se convinga odata pentru totdeauna, ca ei n'au se mai astepte nimicu pe lume de airea, decatu numai dela prudentia si activitatea lor neadormita si vigorosa. „Nu sperati in boieri, in fiii omeniloru, intru cari nu este mantuire“; asia invetia psalmistulu si adeveru mai mare decatu acesta nu este altulu. La cestiunea gimnasiiloru vomu reveni dupa publicarile oficiose archidiececane.

Revista politica straina.

In dilele din urma s'au intemplat unele miscari semnificative in regiunile superiori ale societatiei europene, pe care nu voimu se le trecemu nici noi cu vederea.

Principele, Bulgariei Alexandru de Battenberg a plecatu la Moscva ca se asiste la incoronarea cea pomposa, isi lua calea pe la Constantinopole, unde fu primitu cu tota bunavointia de catre sultanulu Abdul Hamid; de acolo isi lua calea pe la Atena, unde trase la regele Georgios, era din Grecia trecu la Montenegro si de aci pe la Triestu preste Germani'a la St. Petersburg si Moscva.

Intr'aceia principele Nichitia (Nicolae) de Muntenegru veni la Vien'a si trase dreptu in Burg, adeca in resedintia imperatessa, unde mai fusese ospetat odata si inainte de aceta. Lui „Pester Lloyd“ nu'i place acea primire si distinctiune, isi bate jocu de principele slavu si ar fi doritu ca se ise arate pumnulu; defaima pe ministrulu de esterne si tota manier'a austriaca de a tracta cu domnitorii din peninsula balcanica, cu alte cuvente, elu nu si incape in piele. Dela Vien'a Nicolae s'a dusu la Moscva.

Relatiunile incordate dintre Francia si Germani'a sunt cunoscute la tota lumea; ea inse fu surprinsa dilele acestea prin caletoria unuia din cei mai de frunte barbati de stat, a fostulu ministru Waddington dela Paris la Berlinu, unde betranulu imperatu Wilhelm ilu primi cu rara bunavointia si intretinu cu elu o conversatiune lunga preste asteptare. Apoi scene de aceste dau politiciiloru ocaziune la o multime de comentarii si conjecturi (gacituri).

Din partea Angliei. Numele lordulu Duferin abassadoru in Constantinopole se aude forte desu anume dela Ianuariu incoco, adeca de candu escel. sa fusese insarcinatu cu misiunea la Alexandria spre a regula definitivu afacerile Egiptului. Ca ce rezultate va fi scosu acelu trifasiu lord, aceta o sciu forte pugini; destulu inse ca elu fu chiamatu la Londra, era caletoria nu o facu pe mare, ci mai multu pe uscatu si anume pe la Bucuresti, de unde trecu la Vien'a cu scopu precum se spune, de a se intelege cu cabinetulu imperiale nu numai in cestiunile egiptene, cum e canalulu Suez, a comericiului, a suditoru, a tribunaleloru consularie, ci si in cestiunea danubiana, despre care se crede ca ea devenitu multu mai critica de candu regele Carolu trecu prin Vien'a, fara a sta in acea capitala nici-o ora macaru, din care cauza press'a in Vien'a se involburu ca si curcanii maniosi.

Intrunirea electorala

din sala Ateneului, in ziua de 19/27 Aprile 1883

(Urmare si fine).

Cine a facutu espositiunile agricole, pentru ca toti proprietarii dintr'unu judetiu se se intrunesca, se si cunoasca interesele, se discute intre ei si se devina unu adeveratu elementu puternicu in tiera? Ei, seu noi?

Cine a facutu creditulu agricolu? Ei, seu noi?

Cine a facutu consiliulu superioru la ministeriulu domeniiloru, pentru-ca proprietarii se vina din tota tier'a, se se consulte ministeriulu cu tier'a intraga asupra imbunatatiriloru de totu felulu, pentru-ca se ajute agricultur'a, era numai pentru proprietari? Ei, seu noi? Ce se ve mai spanu? cum dicemu si la Craiova, ca noi amu luat vamilu din manile antreprenoriloru? Noi amu luat drumurile de feru, spirituosele, salinile, din manile exploatoriloru straini, ca se le aiba guvernulu tierii, care e suptu controlulu dv., ca toti amplotatii se fia Romani, ca nu amplotatii Romani se fia la discretiunea strainiloru pentru a deveni intr'o di unu instrumentu strainu in tier'a nostra (aplaude). Apoi, tote acestea

n'au fostu în avantajul proprietatilor? Tote scaderile cari s'au facutu la vami pentru-că esportulu se nu platésca de câtu 1 leu la % de unde platea siépte, cá tôte instrumentele de agricultura se nu platésca nimicu la intrare, pentru a se ajuta agricultur'a, cine le a facutu acestea? Si tôte s'au facutu numai în folosulu agriculturii, pentru-că se se desvólte proprietatea, se se impuiericésca si se se consolidéde în manile Romaniloru si totu în aceeasi vreme pentru-că toti proprietarii romani se-si cunósca interesele si se devina unu elementu puternicu în faci'a strainiloru.

Ce au facutu domnéloru? Au aparatu protectoratulu, si 'lu au perdutu! Au aparatu regulamentul organicu, si l'au perdutu! Au aplatat boierii si le-au perdutu (aplaude prelungite).

Eca ce au aparatu ei si éca ce amu facutu noi; si, totu noi suntemu periculosi?

Dloru, a mai aruncatu d. Cogalniceanu cuventulu, cá noi incuragiamu socialismulu, nihilismulu, anarchi'a, comunismulu, etc.

Intielegu se dica acésta d. Schileru, cá-ci elu nu scie ce e socialismu séu nihilismu. Eu l'amu intalnit la gar'a Craiovei si ii amu disu: „Me acusa cá ai fi inspiratu de mine“. Elu dise: Eu nu facu propaganda socialista. — Dar, scii dta ce e socialismulu? — Nu. Noi inse nu putemu se nu scimu ce e socialismulu, ce e nihilismulu.

Dloru, în Romani'a se póte se fia imaginatiuni cari se viséde nisce asemenea conditiuni sociale; au fostu chiaru ómeni însemnati în lume cá Fourier, St.-Simon, Proudhon. Dar, se crede cine-va în tiér'a romanésca s'ar putea sustiné asemeni idei si a prinde radacini?

Apoi, pentru acésta ar trebui unu proletariatu. Unde e proletariatu nostru? (aplaude).

Era, dloru, se se faca unu proletariatu, în Moldov'a, din fostii clacasi cari se improprietarisera. Dar, cine a venit de a disu: halt! Cine a pusu o pedica de a se ajunge la o asemenea stare de lucruri? Este, ántaiu, amiculu meu d. Rosetti, care a venit cu legea cá se se întórca proprietatile în manele tianiloru. Si a venit apoi cu legea tocmeliloru agricole (aplaude). Domnéloru inse, n'au vedíutu pericululu? Sunt ómeni de statu, sunt ómeni politici si cei cari nu l'au vedíutu? D. Vernescu nu vedea primésdia care era se aduca vreo doué milíone de tianari în stare de proletari? Cu ce îndreptare au venit? Ce? Numai cu venirea domnéloru la putere se vindeca tiér'a de tôte nevoile si de tôte relele? (Aplause).

Dloru, de ce în Moldov'a s'au întemplat lucrurile altu-felu de câtu în tiér'a romanésca? De ce acolo fostii clacasi erau în periculu de a deveni iloti?

Pána la regulamentul organicu, Dunarea era închisa si Romani'a producea fórté puçinu pentru esportu; producea numai pentru trebuintele sale; de aceea si industri'a era numai nationala, casnica. Inse, dupa tractatulu dela Adrianopole, dupa-ce s'a deschisu Dunarea, a începutu esportulu si au începutu proprietarii se'si caute mosiile; dar, fiindu-cá Valachi'a avea Dunarea de a lungulu ei, a potutu se esporte multu mai multu de câtu Moldov'a, care avea numai unu judetiu învecinatu cu Dunarea, pe candu ceilalti întrebuiau se vina cu carale câte 10 si 12 poste cá se duca produsele la Dunare. De aceea si acolo s'au facutu velnitiele, de munte*) cu cari faceau rachiú si ingrasiau vitele pe cari le duceau la Vien'a. În tiér'a romanésca, fiindu-cá cu deschiderea Dunarii venitulu proprietariloru a crescutu, a potutu se se forme de o clasa de arendasi, éra proprietarii au venit se locuiasca orasiele; si fiindu-cá tianulu era alu arendasiulu, proprietariulu protegia pe tianulu, pe clacasiu, în contra arendasiulu, de câte ori arendasiulu voia se abusede.

În Moldov'a inse, proprietarii, din cauza cá esportulu nu se facea cá dincolo, au fostu siliti se remana pe la mosii, cá-ci numai cu mari sacrificii se putea produce si se putea transporta produsulu lor dela Dorohoi séu dela Jasi pana la Galati.

Totu în aceea-si vreme, odata cu deschiderea Dunarii, s'a deschisu si importulu marfuriloru straine, adica alu produselor de lúsu; si fiindu-cá trebuie o educatiune îndelunga, pentru-cá omulu se scie se'si mesóre poftele dupa midiolócele pe cari le are si dupa productiunea sa, de aceea si lúsul a petrunsu cu lesniré în tiér'a romanésca si mai cu séma în Moldov'a. Ei bine, dloru, candu a venit legea rurala, în ce stare a gasitu pe tianulu din Romani'a si pe celu din Moldov'a? În tiér'a romanésca, proprietariulu facea cultur'a cu plugulu si vitele clacasiloru, éra în Moldov'a proprietariulu care siede la mosia cumpera elu plugurile si vitele; elu avea totu si tianarii ajunsesera într'o astu-felu de stare, în câtu se duceau iéyn'a la merticu la curte si se treceau la catastichu**). Eca de ce acolo tianarii au fostu espusi de a fi spoliati, de a remane în apa de lemn, cum dice Romanulu.

Dloru, ndata ce tianulu si-a vedíutu érasii proprietatea asigurata; odata ce s'a facutu legea tocmeliloru agricole; odata ce s'au facutu casele de economia, casele de creditu agricolu, cari trebuie se ia o mare întindere la noi, cá-ci pana acum au lipsitu si midiolócele îndestule si personalulu; acum candu se face vendierea proprietatiloru statului; candu avem Dobrogea unde póte se incapa unu milionu de tianari, cine póte se mai fia amenintiatu în acésta tiéra cá nu-si va putea gasi proprietate? De acum înainte, inca 60, 70, 100 de ani, acésta temere nu se póte realisa.

Prin urmare, noi nu suntemu în periculu de a avea unu proletariatu tianesc, cum e în Irland'a.

Apoi bagati de séma, — si facu apelu la aceia

cari au mosii, — cá tianulu de câtu va ani nu-si mai vinde mosi'a, din contra elu cauta se cumpere. Eu amu vendutu doe bucati de mosie: unu munte si o mosióra, si au cumperatu-o tianarii mosineni; nu au potutu se lupte proprietarii vecini cu ei.

Asia dar, în privinti'a proletariatului agricolu suntemu asigurati, cum am disu, celu puçinu pentru o suta de ani, fiindu-cá trebuie se se îndoiasca poporatiunea tierei, cá se fia nu lipsa, dar se nu fia pamentu cu îndestulare.

Remane industri'a.

Apoi, dloru, atárna dela noi cá se damu tóta osárdi'a nóstra, pentru-că se creamu o industria si se nu mai fimu în privinti'a acésta birnicii strainiloru (aplaude). S'o creamu, inse în asia conditiune, în câtu se nu damu locu la nascerea proletariatului (aplaude).

Se ve spunu, dloru, cum s'a creatu proletariatu industrialu în Europ'a.

V'aduceti aminte, cá în Europ'a nu era înainte alta industri'a de câtu industri'a de casa, cum era si la noi în vechime. De candu s'a nascocitu vaporulu, putere motrice mare si éftina, elu a datu locu la fabricele cele mari cari au omoritu fabricele de casa, cele mici, fiindu-cá acestea nu aveau destula fortia motrice. Eu am apucatu inca în Lyon, facendu-se cele mai frumóse catifele în mansardele lucratoriloru; toti inse au fostu omoriti în industri'a lor de masinele cu vaporu; de aceea si lucratorii erau contra masineloru, mai cu séma la începutu.

Dar o se dicemu, cá totu asia are se se întemple si la noi. Noi, dloru, am avutu nenorocirea se remanemu multu inapoi. Cu tôte acestea, déca vomu avea ómeni, cu tôte suferintiele celor ce ne-au precedatu, putemu privi viitorulu cu îndrederé.

Mai este, dloru, adi, o noua descoperire; este puterea motrice nu a vaporulu, ci a electricitatii, si asta-di toti invetiati se silesu de a o transporta la distantie mari si ori unde voru voi, în cantitati fórté mici, dar cu mare putere motrice; astu-felu industri'a familiei va putea érasii se se infintiedie prin acésta fortia motrice, póte multu mai éftinu de câtu cu vaporulu. Prin urmare, noi, de si avem disadvantageulu de a nu avea inca o industri'a, avemu inse avantajulu cá o vomu putea crea în conditiunile în care a fostu înainte în Europ'a; dloru, fabricele mari nu numai ce au creatu proletariatu, dar au adusu si alta nenorocire: a u atinsu famili'a.

În adeveru, cum voiti dv. se mai fia famili'a, candu mam'a pléca diminétia într'o fabrica si barbatulu în alt'a, éra copilulu, chiaru dela 10 ani, în alta fabrica, si reîntra toti a casa numai sér'a, obositi si numai pentru a se culca? Póte famili'a se mai esiste în aceste conditiuni? De aceea, în societatile multu inaintate în industri'a familiei nu mai exista, precum se vede în Angli'a si chiaru în Franci'a; si, de aci tôte teoriile; cá-ci ómenii generosi, candu vedu o poporatiune întreaga cá e în miserie si nenorocire, cá s'a desfiintiatu si famili'a si totu, cauta teorii si conditiuni cá se ésa din acésta situatiune. De aceea ati vedíutu o mie si o suta de teorii, una mai stravaganta de câtu alta, tôte, inse, plecate dela unu simtimentu nobilu; afara de acei advocati politici, cari si acolo, cá si la noi, explotédia miseri'a publica. (Aplause).

D. Cogalniceanu dice: Ce fapte mari aveti se faceti? Eu dicu: da, noi Romanii, avemu se facemu fapte mari; avemu se creamu conditiunile societatii moderne romanesci. Au lupta pentru independentia, este o ideia simpla; a lupta pentru unire, este o ideia simpla. Dar, a lupta se creedi tôte conditiunile unei societati care se póte se se desvólte, se se intarésca, se se asigure în contra navaliriloru straine, acelea sunt fapte mari. Cá-ci, dupa cum dicea reposatulu Michelet: Nu e erou acelea care într'o di de bataie face o vitejie; erou adeveratu este acela, care în tóta viati'a lui, din di ori de di pana sér'a isi face datori'a în socetate (aplaude prelungite).

Asia se facemu si noi. De diminétia pana sér'a se ne facemu datori'a cá se ajungemu cá fia-care Romanu se aiba tôte midiolócele de a'si exercita activitatea sa, de a si desvólta si puterile sale materiale, si puterile sale fisice, si puterile sale morale; pentru-cá astu-felu toti Romani se devina consciinta natiunii întregi, se fia o putere pentru aplaterea proprietatii mari cá si a celei mici. (Aplause prelungite si îndelungu repetite).

Procesu verbale

alu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat în sedinti'a dela 25 Aprilé n. 1883.

Presidentu: Jacobu Bolog'a. Presenti: P. Dunc'a, B. P. Harsianu, J. Popescu, Dr. Il. Puscariu, Josifu St. Siolutiu, V. Romanu. Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

Nr. 25. Secretariulu presenta raportulu eforiei scolare din Campeni, prin care se asternu datele cerute prin charti'a comitetului de dto 3 Fauru Nr. 40, despre starea scólei de acolo în generalu si în specialu a celei de fetitie. (Nr. exh. 98/1883).

Comitetulu, considerandu de îndestulátore datele coprinse în acestu raportu, acórda scólei romane de fetitie din Campeni ajutorulu de 200 fl. pentru anulu scolasticu 1882/3, care este a se avisá la cassa spre platire.

Nr. 26. Directiunea despartiment. VII Abrudu, presenta 2 dissertatiuni tînute în adunarea generala a despartimentului în Albacu, si anumitu:

a) Cultur'a, concordia si labórea sunt armele invingátore în ori-ce lupta, de Ioanu Butnariu din Bistr'a.

b) „Despre Detunat'a“, de J. Popu Reteganulu, din Buciumu-Siasa; cu scopu de a se publicá în „Transilvani'a“ organulu asociat. (Nr. exh. 108/1883).

— Dissertatiunile amintite se transpunu onor. re-

dactiuni a „Transilvaniei“ spre a le publicá, daca voru fi aflate corespunditóre.

Nr. 27. Societatea „Transilvani'a“ din Bucuresci, trimite 200 fl. pentru elevii meseriasi sustinuti de ea, pentru timpulu pana la 1 Octobré 1883, cerendu a i se arátá câtu elevi si cari anume esu calfe în decursulu anului curentu si candu? Totuodata insciintédia, cá pana la regularea unoru afaceri financiare, locurile vacante se remana neocupate pana la o ulterióra avisare din partea societatiei. (Nr. exh. 110/1883).

— Sum'a de 200 fl. fiindu primita, comunicarile servescu spre sciintia, avendu a se comunicá datele cerute.

Nr. 28. Directiunea despartiment. XII, Deesiu, presenta cu datulu 30 Martiu anulu curente procesulu verbalu alu sedintiiei subcomitetului dela 4 Martiu a. c. Din acestu procesu verbalu resulta cá:

a) s'au primitu Studiele constitutionali de G. Meitani, trimise de comitetu pentru bibliotec'a despartimentului;

b) Din alaturatulu raportu alu comitetului de buna primire a adunarei generale a asociatiunei din an. 1882 se vede cá s'au incassatu cu 53 fl. 48 cr. mai multu, decâtu a fostu recerinti'a pentru acoperirea speselor avute cu ocaziunea tînerei adunarei generale amintite si cá acésta suma s'a incredintiatu dlui Augustinu Munteanu cu scopu de a se pune spre fructificare la cass'a de pastrare din Deesiu, pentru a întemeia cu timpulu unu fondu în favorulu „societatiei de lectura romana în Deesiu“, a carei infintiare se intentionédia;

c) Se aclude unu raportu despre primirea si rezultatele adunarei generale a asociatiunei din 1882, cu deosebita privire la inscrierea de membrii noi si

d) O consemnare a contribuitoriloru pentru acoperirea speselor cauate prin tînerea adunarei generale a asociatiunei, cu scopu de a se publicá în organulu asociatiunei. (Nr. exh. 114/1883).

— Diplomele membriloru noi, cari s'au in scrisu la adunarea generala a asociatiunei din a. 1882 fiindu expedate la adress'a directiunei despartimentelor respective, coprinసు procesulu verbalu alu subcomitetului servescu spre sciintia, éra list'a contribuitoriloru se va publicá în „Transilvani'a“.

Nr. 29. Atanasiu Cototiu, protop. si presiedintele senatului scolasticu gr.-cat. din Siomeut'a, multiamesse în numele acestui senatu pentru ajutorulu de 100 fl. votatu scólei romane de acolo. (Nr. exh. 115/1883).

— Spre sciintia.

Nr. 30. Dnulu advocatu Mateiu Nicola cere prin adress'a sa de dto 2 Aprilé indulgenti'a comitetului inca pentru câteva dile, pentru a poté presentá respunsulu meritoriu în afacerile remasuriloru dupa Avramu Jancu si Ioanu Jancu din Vidr'a. (Nr. exh. 118/1883).

— Spre sciintia cu aceea, cá în terminu de 15 dile se astépta negresitu presentarea promisului respunsu si a actelor ce privescu aceste afaceri.

Nr. 31. Academi'a de sciintie din B Pest'a trimite pentru bibliotec'a asociatiunei transilvane mai multe tomuri din publicatiunile sale mai recente. (Nrulu exh. 123/1883).

— Spre placuta sciintia. Cartile se voru încorporá biblioteciei.

Nr. 32. Dn. Ioanu Germanu, cassariu alu despartimentului IX (Bradu) arata, cá nepotendu-se întruní subcomitetulu, se vede densulu necessitatu a raportá, cá profesorulu gimnasialu din Bradu si administratoru protopresbiteralu Georgiu Páru s'a in scrisu cá membru ordinariu alu despartimentului platindu tacs'a de 5 fl. v. a., si totuodata a cere, cá acestui membru se i se trimita „Transilvani'a“ pro 1883. Totuodata aduce la cunoscentia, cá cei 5 fl. incassati dela numitulu membru s'au spesatu la avisulu presidialu din 3/3 a. c. pentru facerea unui sigilu alu despartimentului. (Nrulu exhib. 115/1883).

Comitetulu regretandu irregularitatea în functionarea comitetului despartiment. IX, ilu insciintédia, cá sigile pentru despartimente s'au facutu din partea comitetului cu multi ani înainte si s'au expedatu la adress'a directoriloru de atunci ale despartimentelor. Facerea de sigile nóue dara, nu se privescu de afacere nici a subcomitetului, nici a presidialu acestuia. Ce privescu presentarea actelor în numele subcomitetului, ele au se póte subscrierea directorulu si secretariulu, eventualu a cassariulu, éra ce privescu tacselle incassate dela membrii ordinari ai asociatiunei, subcomitetulu e avisatu a se tîn strictu de prescrierile §§. 6 si 26 din statute si §§. 17 a, 18, 27 din regulamentu, de-óre ce persóne, dela cari nu se primescu sau nu se administredia tacselle la cass'a centrala, nu se potu considerá de membrii si nu se potu tîn în evidentiá.

Nr. 33. Ioanu Fulea, maistru jocariu în Salisce, presenta unu atestatu de portare a invetiadelulu George Fulea din Rehanu.

— Spre sciintia.

Nr. 34. Membrulu V. Romanu intréba pe presidiu, daca s'a facutu vreo dispositiune pentru folosirea în viitoru spre scopurile asociatiunei a caselor cumperate? Presidiulu respunde, cá cele ce voru fi de lipsa a se face, se voru potea face numai pe bas'a unui raportu si a propuneriloru motivate ale unei comisiuni ad hoc, cari studiate de comitetu, voru avea a se presentá spre ulterióra decidere adunarei generale.

Comitetulu consimtiendu cu aceste pareri

— decide: comisiunea insarcinata cu afacerea cumperarii casei asociatiunei si compusa din dnii Davidu br. Ursu, P. Cosm'a, J. Popescu, Vis. Romanu, B. P. Harsianu, se insarcinédia si cu studiarea cestiunei despre folosirea caselor cumperate, anumitu:

1. Cum casele cumperate s'aru potea folosi mai bine pentru scopurile asociatiunei;

2. Cum ele s'aru potea folosi pentru o eventuala instituire a unei scóle de fetitie sau a altei scóle, si

*) Velnitie-vinarsarii, rachierii, fabrici de spirtu. Red. „Obs.“

**) Merticu-mesura, adeca cerea bucate si mai alesu papusioiu imprumutu pe bani si mai virtosu pe dile de lucru, adeca se robiau totulu. Red. „Obs.“

3. Ce reparaturi aru fi se se faca, pentru adaptarea edificului pentru scopurile indicate. Avendu a prezentá pana la procsim'a siedintia raportulu si propunerile sale in acésta privintia.

Sibiuu d. u. s.

Jacobu Bologa m. p.,
v.-presied.
Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secret. alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbalu se concrede dloru: Popescu, Puscariu, Siolutiu.

Citindu-se s'au verificatu.

Sibiuu, in 4 Maiu 1883.

Siolutiu m. p., J. Popescu m. p., Dr. Il. Puscariu m. p.

Documente pentru istori'a aniloru 1848 - 8.

(Urmare).

Asia dara ce comandante de banditi a fostu At. M. Dembulu? Elu a cercatu cá se apere tocma si averea posesoriloru refugiati; elu a cercatu cá se sustina pacea si ordinea buna dintre unguri si romani si a feritu pe poporulu romanu prin auctoritatea sa de a face cuiva ceva reu, si totusi „P. Lloyd“ ilu numesce comandante de banditi; acésta este prea mare obrasnicia!

Proclamatiunea emanata cátra poporu, precum si scrisórea adressata judelui supremu din Bai'a-mare au fostu trimise intr'unu raportu despre starea lucrului din acelu tinutu si comandantelui teritoriale din Naseudu, care la 24 Octobré 1848 raspunde lui A. M. Dembulu sub Nr. U 4904 urmatóarele:

„Alle Verfügungen zur Abwehr der Misshandlungen gegen das Landvolk, sowie zum Schutze der Gutsherren werden im Voraus gut geheissen. -- Das Landvolk ist zwar zur Vertheidigung ihrer Habe und Gut, der Ruhe und Ordnung zu organisiren, aber strenge im Zaume zu halten, dass keine Klagen einlaufen.

Die Szekler National-Versammlung, hat mittelst einem heute Nacht eingetroffenen Berichte, die Hand zum friedlichen und brüderlichen Leben gebothen. Diese hochgeehrte Versammlung muss Kunde erhalten haben, dass die Bucovina stark mit Militär besetzt ist und ihre Avantgarde bis Borgo-Prund schon verlegt ist.

Ein Aviso des Bürger-Krieges, so ist Siebenbürgen mit Militär überschwemmt. Bis zu diesem Augenblicke halten Sie sich ruhig. Ich hoffe Ruhe und Frieden wird sich ohne weiteres Blutvergiessen und Verheerung herstellen lassen. Schreiben Sie Alles, was das Regiment interessiren kann. -- Reininger, Oberstlieutenant.“

Dara si domnii dela Bai'a-mare se aflara indemnati pe la 30 Octobré a'i raspunde la epistol'a de mai susu, prin o deputatiune de 4 insi (dorere, numele acestora nu se afla insemnate in scrisorile ce le avemu a máná). Acesti 4 insi au venitu cá se'lu incunoscintiedie, cá si Bai'a-mare voiesce a sustiné pace, dara ei nu potu se depuna armele si nici nu au dreptulu a tractá cu romanii despre conditiunile de pace, pana candu nu voru fi auctorisati spre aceea dela superiorii loru din B Pest'a, se se supuna mai ántaiu de tóte Urban si romanii lui neconditionatu, si apoi voru vedea ce voru potea raspunde.

Éta dara de ce intentiuni eran portati insurgentii pe acele timpuri de grele suferintie pentru romani, si éta cum tindeau romanii a inchiaié o impaciuire, cu tóte cá nu ei incepusera turburarea si cu tóte cá suferise pana atunci destule atrocitati. Éta cine a organisatu bande de hoti, de talchari, teciunari si ucigasi; éta cá prin aceste puçine documente auctorii calumniiloru publicate in „P. Ll.“ in contra romaniloru se potu dechiará in lumea larga de nisce mincinosi impertinenti, cari cauta a falsificá adeverulu istoricu. In casu de a se cere, eu mai potu servi cu alte 25 de documente originali, cá se védia adeverulu si mai chiaru; ei inse nu ambla cá se afle adeverulu, ci tindeu si acuma la sumutiareu nationalitatiloru, propaga ura si urgia între popórale pacínice, sbiara si acuma dupa sange de omu si de crestini, cá hien'a dupa mortatiuni, numai in timpuri nenormale potu suge averea popóraloru paciuite din patria.

Dara se mergemu ceva mai departe si se comprobamu pana la evidéntia, cine au fostu ban-

ditii, cari dupa afirmarea lui „P. Ll.“ au pornitu cá se fure si se rapésca ferulu, plumbulu, argintulu si aurulu, se omóre la ómeni nevinovati si se le aprinda satele, jafuindu-le averea si manándu vitele sermaniloru romani cu ciurd'a.

Pe candu A. M. Dembulu se aflá in comun'a Suciulu de susu si pe candu alergá prin satele Agresi, Larga, Grosi, Suciulu inferioru, Strembulu, Rogozu, Dobricu si Dobricelu, éta cá primesce o invitatiune dela Dobricelu, cá se mérga acolo, cá-ci acestu satu ar stá in pericólu de a fi aprinsu, prin nisce strengari dela Lapusiulu ungurescu; deci dara presentia lui ar fi neaperatu de lipsa, cá se imbarbatedie poporulu intru aperarea sa.

A. M. Dembulu ajunge Joi inainte de 4 Nov. 1848 cam de cátra séra in Dobricelu, se abate cu consoçii sei Ignatu Francu, Joanu Poppu si Onutiú Poppu, toti trei nobili din districtulu Chiorului, la locuinti'a unui jidovu, care 'i poftá a le dá de cina, dara nu apucasera a se pune la mésa, si de odata se tredira cá locuinti'a jidovului este incungiurata de vreo 50 de husari de ai baronului Huszár Zsigmond dela Napradea, firesce cu acestu faimosu baronu in frunte.

Prin invitarea ce'i venise dela Dobricelu, magiarii voisera a'i pune o cursa perfida, si ei tindeau a nimici pe acelu betranu onorabilu de impreuna si pe soçii sei.

Dara virtutea romana nu i-au parasitu; ei se arunca pe cai si cércá a petrunde printre husarii ce'i atacau candu esiau in drumu. Lupt'a se incepe, 7 husari cadu morti unulu dupa altulu, mai multi se retragu cu capetele sparte si manile taiate. Br. Huszár se repede asupra lui A. M. Dembulu, dara o singura misicare si invertitura de sabia a fostu de ajunsu cá se'i sara capulu taiatu cá unu bostanu, ceea ce Ignatu Fráncu observandu, de si avea a se aperá si elu, sare de pe calulu seu, apuca capulu faimosului baronu de impreuna cu siapc'a cea rosia revolutionara, care nu cadiuse de pe capu, fiindu-cá erá strinsa cu cureaua la falci, si se aventura cu capulu in mana pe calulu baronului, cu ajutoriulu caruia o ia la sanetós'a.

Cei patru romani remasera sanetosi, intacti si voiosi, éra magiarii cáti au mai remasu fugindu, cá de bata'lu crucea; romanii se reintórsera inca in acea nópte la Suciulu de susu.

Capulu baronului Huszár a fostu dasu de catra cei trei nobili romani la colonelulu Urban, carele pe acelu timpu se aflá pe la comun'a Lechinti'a (nemt. Lechnitz) in retragerea sa dupa batali'a dela Vajda-St-Joanu, unde ilu atacasera secuui dela Osiorheiu. Acolo a fostu ingropatu acelu capu, éra trunchiulu a remasu in Dobricelu, cá se invié la a dou'a venire totu fára de capu, pentru-cá prea multe rentati a facutu romaniloru.

In 6 si 7 Novembre 1848 magiarii au atacatu glótele romaniloru la satele Fauresci, Vadu si Brebeni; dara romanii sub comand'a lui Atanasie M. Dembulu, condusi de capitaniiloru Joanu Kiss alias Miculu, Stefanu Ivanu, Joanu Ciocanu, Joanu Popesculu, Dumitru Farcasiu, Vasilica Hossu, Lazaru Alexa, Paulu Vasilica si Lazaru Todoru, 'iau batutu pana la nimicire, din cauza cá ei alergara intr'unu numeru cá de 8000 si s'au luptatu pe viétia pe mórte spre a'si apará satele lor, la care magiarii le dedeau focu si le prefaceau in cenusia, éra pe

alocurea aruncau femeii si prunci in flacari, precum s'au adeveritu prin investigatiunile oficiali austriace facute in totu coprinsulu tiei in anii 1850 si 1851.

(Va urmá.)

Sciri diverse.

— Tenerimea romana din Sibiuu, conscia de misiunea sa si pentrunsa de insemnatatea memorabilei dile de 3/15 Maiu, pe lángha tóte impregiurarile apesatorie, n'a potutu intrelasá se nu serbedie si in est'anu memori'a proclamarei drepturiloru omenesci si politice nationali ale natiunei romane; dreptu aceea s'au si intr'unitu in sér'a de 2/14 Maiu la o mésa comuna in sal'a de asupra dela ospelulu „Novara“, unde intr'unu modu liniscitu — cum pretindu impregiurarile de adi — dar demnu de acea di marétia, a petrecutu pana a potutu salutá demanétia dilei de 3/15 Maiu. In sér'a acestei dile de nou s'au intr'unitu si si-au petrecutu pana la miediulu noptiei. — Cu multa bucuria si placere a salutatu tenerimea in miediulocu seu la prim'a intrunire pe unii barbati simpatici.

Faca Ddieulu parentiloru nostri se ni se usioredie odata sórtea, cá se potemu serbá acésta santa di si in afara precum o serbamu cu ánim'a in internulu nostru!

— Dlu Joanu Cassanu si soci'a sa Maria nasc. Stanislavu din Hatiegu, parentii Dlui c. r. majoru in regimentulu de infanteria Nr. 31. Cassanu, si-au serbatu in 8 l. c. casetoria de auru incurgiurati de o multime de descendenti si consangeni. Ajute Ceriulu, cá atatu acesti jubilianti cátu si alte familii romanesci asia de demne se ajunga a-si serbá in deplina sanetate si casetoria de diamantu!

Pretiuurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

15 Maiu st. n. in Sibiuu:

Gráu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	5.80—6.60
Gráu, amestecat	1 „ „	4.60—5.40
Secara	1 „ „	4.20—4.60
Papusiuiu	1 „ „	4.—4.40
Ordiu	1 „ „	4.—4.40
Ovesu	1 „ „	1.90—2.30
Cartofi	1 „ „	1.40—1.60
Mazare	1 „ „	8.—10.—
Linte	1 „ „	10.—11.—
Fasole	1 „ „	5.50—6.50
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	85.—90.—
Untura (unsóre topita)	50 „ „	76—78
Carne de vita	1 „ „	42—44
Oua de 10	1 „ „	—30

Cursuri de Bucuresei in Lei noi (franci).

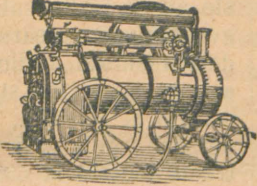
17 Maiu st. n. 1883.

Fonduri de Statu:

Banca Nationala (500 l.)	312.60
Societatea „Daci'a-Romania“ (300 l.)	404.—
Banca Romaniei (500 l.)	203.—
Soc. cred. mob. rom. (500 l.)	—.—
Soc. rom. de construct. si lucrari publice (l. 500)	—.—
Rent'a romana 1875 5%	90.—
Rent'a romana amort. 5%	97.—
Rent'a romana (Ruralu conv.) 6%	99.—
Obligatiuni de Statu C. F. R. 6%	—.—

Valori felurite:

Creditu fonciaru ruralu 7%	104.—
Creditu fonciaru ruralu 5%	91.—
Creditu fonciaru urbanu 7%	100.—
Creditu fonciaru urbanu 6%	92.—
Creditu fonciaru urbanu 5%	88.—
Obligatiunile Casei Pens.	222.—

RANSOMES, HEAD & JEFFERIES

AGENTU GENERALU

J. GROSSMANN

BUDAPEST'A

ANTAIA FABRICA UNGURÉSCA DE MASINE DE AGRICULTURA

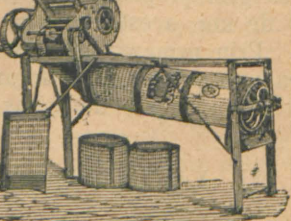
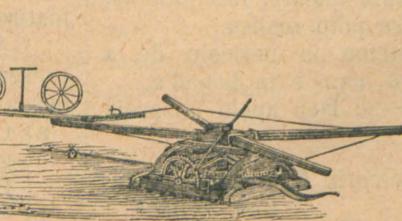
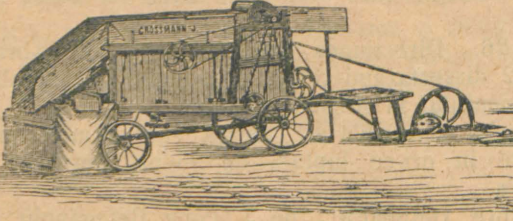
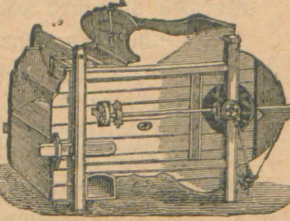
ALUI

GROSSMANN & RAUSCHENBACH

BUDAPEST'A

(157) 1-6

Pentru comande binevoitóre sau visite la etablisementulu nostru ne rugamu frumosu.

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu

Tipariulu lui W. Krafft.